

Opvangcrisis: onmenselijk en onhoudbaar

Kort geding nader toegelicht

Iedereen die zijn of haar land ontvlucht en in Nederland asiel aanvraagt heeft recht op opvang. Normaal gesproken worden asielzoekers opgevangen in reguliere AZC's, maar sinds september 2021 is er onvoldoende capaciteit. Dit terwijl het aantal mensen dat in Nederland asiel aanvraagt op dit moment niet substantieel hoger is dan andere jaren. Sindsdien zijn er door het hele land al meer dan 100 **noodopvanglocaties** geopend.

Een noodopvanglocatie is een tijdelijke opvanglocatie in een sport- of evenementenhal, boot, tent of oud kantoorgebouw. Dit zijn per definitie geen locaties die zijn bedoeld om mensen voor lange duur in op te vangen. Toch verblijven veel mensen al maandenlang in (crisis) noodopvanglocaties. Zoals hieronder wordt toegelicht zijn de omstandigheden in deze locaties inhumaan en juridisch ontoelaatbaar. Momenteel zijn er **9400** asielzoekers en statushouders geplaatst in een noodopvanglocatie.¹ Dat is bijna 22% van het totaal aantal mensen dat door het COA wordt opgevangen.

De kwaliteit van de noodopvang is ondermaats en inhumaan

VluchtelingenWerk constateert dat de omstandigheden in deze noodopvanglocaties ondermaats en inhumaan zijn.² In veel noodopvanglocaties zijn de slaapgedeeltes slechts van elkaar gescheiden door een gordijn, schot of kast, en ontbreekt er een plafond. Dit heeft structureel lawaai en de onmogelijkheid om zich af te sluiten van anderen tot gevolg.³ Ook is er vaak geen daglicht of frisse lucht. Kortom, het ontbreekt in de noodopvanglocaties aan privacy, rust en veiligheid. Daarnaast zijn de basisbehoeften voedsel, zorg en onderwijs niet altijd (voldoende) beschikbaar. Voor duizenden asielzoekers geldt momenteel dus een groot kwaliteitsprobleem in de noodopvang.

► In de **Zeelandhallen in Goes** worden sinds september vorig jaar 320 mannen opgevangen. Er zijn gangen met stapelbedden: een soort hangmat waar een matras in ligt. Voor ieders bed is er een gordijntje. Enkel aan de zijkanten van de hal kunnen deuren open voor frisse lucht of daglicht. Het wordt hierdoor ook erg snel warm. Daarentegen was het in de winter juist heel moeilijk om de hal op te warmen. De hal is enorm gehorig en er is met name 's nachts veel geluidsoverlast. Alles staat in dezelfde ruimte zonder wandjes of schotten: de stapelbedden, douches, wasbakken en wc's. Er zijn slechts 13 wc's en 16 douches voor 320 bewoners. Er zijn geen kookvoorzieningen. De bewoners krijgen één keer per dag een magnetronmaaltijd en voor ontbijt en lunch is na een aantal maanden 'zelf smeren' ingevoerd.

Ook het COA beaamt dat de opvangomstandigheden in Goes menonwaardig zijn: "Ook al is de sfeer in de hal goed, met deze opvang gaan we echt over een grens. Dit is niet de opvang en de begeleiding die het COA wil bieden. Het is niet goed dat mensen zo lang in een hangmat liggen. De eerste groep bewoners verhuisde na een halfjaar naar locatie Vlissingen, met kamers voor vier tot zes personen, maar ook dat is een noodopvang."⁴

► Op het afgelegen **defensieterrein in Zeist** staan sinds eind april grote tenten waar 200 bewoners verblijven. De bewoners slapen met 6 personen in

¹ Dit blijkt uit het overzicht 'Gerealiseerde opvangplaatsen sinds 24 augustus 2020', beschikbaar op de website van het COA.

² VluchtelingenWerk Nederland, 'Tweede Quickscan noodopvang: de rek is eruit bij duizenden bewoners', 9 maart 2022.

³ Zie ook Vreemdelingenvisie, 'Noodopvang: 'Bewoners hebben totaal geen privacy', 30 juni 2022.

⁴ Idem.

met schotten afgezette ruimtes op stapelbedden. De ingang van deze 'slaapruides' is enkel af te sluiten met een gordijn. Mannen slapen in een aparte tent, maar moeten door de gezinstent naar buiten. Er is geen privacy, daglicht of frisse lucht en het is in de tent afhankelijk van de weersomstandigheden erg warm of koud. De sanitaire voorzieningen zien er oud en vies uit, zijn vaak verstopt en veroorzaken wateroverlast. Bewoners kunnen niet koken en hebben geen koelkast ter beschikking. Ontbijt, lunch en diner worden verzorgd door een cateraar die inmiddels beter afgestemd is op de culturele eetgewoontes van de bewoners. Voor de kinderen is niets geregeld, zij spelen voor de tenten buiten op straatstenen en kunnen niet naar school.

► Naast het **AZC in Almere** zijn in oktober vorig jaar tijdelijke tenten neergezet om 400 bewoners op te vangen. Dit was in navolging van de noodopvang die in de vluchtelingencrisis van 2015/2016 op dezelfde plek stond. Het ging toen om permanente gebouwen met goede voorzieningen. Ten tijde van de terugschaling in 2017 zijn deze gebouwen afgebroken, waarbij ook waterleidingen en kabels zijn doorgeknipt. Dit maakt dat er in de huidige noodopvang allerlei complicaties zijn bij de stroom- en watervoorzieningen. Zeker omdat met dit gedeelte van het terrein nooit iets anders is gedaan, is de afbraak van de gebouwen uit 2016 enorm zonde. Inmiddels zijn de tenten vervangen door semipermanente paviljoens met kamers die ramen hebben. De kamers moeten wel vaak gedeeld worden en mogen van het COA niet op slot (ook niet als er één familie verblijft). De bewoners krijgen al vanaf het begin iedere avond magentronmaaltijden verstrekt. Dit staat uiteraard in schril contrast met de bewoners van het AZC – dat zich op hetzelfde terrein bevindt –, die gewoon kunnen koken. Ook zijn de maaltijden voor veel bewoners te klein en worden impopulaire maaltijden de volgende dag opnieuw verstrekt.

Acuut tekort aan opvangplekken

Ondanks het grote aantal opvangplekken in de noodopvanglocaties is er – mede door de tijdelijke beschikbaarheid van deze locaties – nog steeds een acuut tekort aan opvangplekken. Net aangekomen asielzoekers die zich in Ter Apel melden hebben vanaf mei op een stoel, op de grond of zelfs buiten in het gras moeten slapen, voor één of meerdere dagen.⁵

In juli liep het aantal asielzoekers dat in de buitenlucht sliep op tot wel 300.⁶ Hoewel getracht wordt om deze asielzoekers onder te brengen in crisisnoodopvanglocaties is dit logistiek niet altijd mogelijk gebleken en voelen veel asielzoekers zich gedwongen om in Ter Apel te blijven in verband met hun registratie. Zo is het, in de bewoording van de staatssecretaris zelf, 'elke dag onzeker in hoeverre opvang verzekerd kan zijn'.⁷ Voor deze asielzoekers geldt dus dat zij vanwege het capaciteitsgebrek (tijdelijk) in het geheel geen gebruik hebben kunnen maken van een opvangvoorziening.

Vanuit Ter Apel worden – deels ongeregistreerde – asielzoekers naar crisisnoodopvanglocaties van gemeenten gebracht. Deze locaties zijn qua voorzieningen nog beperkter dan noodopvanglocaties. Zo is de Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) niet fysiek aanwezig, waardoor niet meer dan spoedhulp geboden kan worden. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) signaleerde dat de medische zorg aan asielzoekers in crisisnoodopvanglocaties ernstig lijdt onder de huidige crisissomstandigheden.⁸

⁵ NOS, 'Noodkreet na noodkreet, maar in Ter Apel verandert er (bijna) niets', 12 mei 2022.

⁶ NOS, '300 asielzoekers in Ter Apel sliepen vannacht buiten, hoogste aantal tot nu toe', 17 juli 2022.

⁷ Brief Staatssecretaris Van der Burg en Minister De Jonge aan de Tweede Kamer, 25 mei 2022.

⁸ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 'Medische zorg in crisisnoodopvang asielzoekers onder enorme druk', 3 augustus 2022

► Medewerkers van VluchtelingenWerk zijn aanwezig in **Ter Apel** om te helpen waar ze kunnen en voor het bieden van een luisterend oor. Asielzoekers, waaronder gezinnen met jonge kinderen en zwangere vrouwen, slapen soms al dagen buiten, onbeschermd tegen de weersomstandigheden, omringt door afval en voedselresten. In de sporthal waar een aantal mensen binnen kunnen slapen zijn douches die door niemand gebruikt kunnen worden omdat ze niet zijn afgeschermd. Buiten zijn 8 dixi's die zo vies zijn dat asielzoekers proberen zo min mogelijk te drinken om er niet naartoe te hoeven. Tot laat in de nacht vertrekken er nog bussen om mensen naar crisisnoodopvanglocaties te brengen. Het risico van opstappen in de bus kan zijn dat je voor lange tijd ongeregistreerd in een crisisnoodopvanglocatie verblijft.

► Eén van die crisisnoodopvanglocaties (CNO's) bevindt zich in een sporthal op het stationsplein van Haarlem. De sporthal stond eerst vol met veldbedden, maar deze zijn inmiddels vervangen door 30 kampeertenten met daarin stevigere bedden. In de hal komt enkel frisse lucht en daglicht als de nooddeur wordt geopend. Die opent echter midden op het busstation, waardoor de weinige rust die men al had volledig verdwijnt. Ook met de deur dicht is er veel geluidsoverlast van het busstation en kan men zich niet afsluiten van de geluiden van anderen, zoals kinderen. Verder zijn er slechts twee afsluitbare douches voor de 70 tot 80 bewoners. De kinderen kunnen alleen spelen in de hal waar iedereen verblijft en kunnen niet naar school. Het verblijf in deze primitieve locatie is voor hen extra schrijnend.

► Andere asielzoekers worden vanuit Ter Apel overgebracht naar de CNO in de voormalige brandweerkazerne in **Almere**, waar ook statushouders en nareizigers verblijven. In de voormalige garage bevindt zich tussen de enorme buizen die als uitlaatgasafzuiging van de brandweerwagens dienden, een geïmproviseerde kantine. Hier ontvangen de 225 bewoners drie keer per dag eten van de catering (veel aardappels). Families verblijven veelal op eigen kamers, maar alleenstaanden delen hun kamer met 8 tot 10 mensen. Bewoners kunnen hun waardevolle spullen niet veilig opbergen, omdat ze geen afsluitbare kast krijgen.

Acuut tekort aan structurele reguliere opvangplekken

De noodopvanglocaties zijn een tijdelijke oplossing voor het tekort aan structurele opvangplekken. Het realiseren van langdurige, goede opvangplekken is noodzakelijk om uit deze opvangcrisis te komen.

Oorzaken van de capaciteits- en kwaliteitsproblemen in de opvang

In tegenstelling tot de situatie in 2015, is de huidige opvangcrisis niet te wijten aan de een enorme stijging in asielaanvragen, maar aan de **nalatigheid en inadequaat handelen** van de Nederlandse Staat, zoals hieronder uiteengezet wordt. Ook de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) zijn in een recent rapport tot de conclusie gekomen dat de huidige opvangcrisis door het Rijk zelf is gecreëerd en ook in stand wordt gehouden.⁹

Onterecht afgeschaald en inflexibel opvangsysteem

In 2016 stagneerde de groei van het aantal nieuwe asielzoekers en sloot de laatste noodopvang die ten tijde van de opvangcrisis in 2015 was gebruikt. Het Ministerie besloot dat er weer afgeschaald en bezuinigd kon worden op de reguliere opvangplekken. Zodra een aantal bedden leeg stonden, werden asielzoekers overgeplaatst naar andere AZC's, zodat locaties gesloten konden worden. Dit werd gedaan om kosten te besparen. Het vele op- en afschalen heeft volgens een vastgoedregisseur van het COA de verhoudingen tussen het COA en gemeenten verstoord.¹⁰ Dit is een van de oorzaken voor de bestuurlijke impasse tussen de Staat en de gemeenten.

Het huidige opvangsysteem is onvoldoende flexibel om mee te bewegen met onvoorziene – én voorziene – stijgingen van het aantal gemeenten.

⁹ ACVZ en ROB, 'De asielopvang uit de crisis', 14 juni 2022.

¹⁰ NRC, 'Deze crisis zag het COA al jaren aankomen', 29 juli 2022.

Het huidige opvangsysteem is onvoldoende flexibel om mee te bewegen met onvoorziene – én voorziene – stijgingen van het aantal asielaanvragen. Dit komt onder andere doordat de financiering van het COA gebaseerd wordt op prognoses die onderhevig zijn aan politiek wensdenken en achteraf vaak onjuist zijn gebleken.¹¹ Het COA ontvangt daardoor structureel te weinig financiering. Naar aanleiding van signalen van onder andere de ACVZ heeft de staatssecretaris al in 2016 aangegeven aan de flexibilisering van de asielopvang en -keten te gaan werken. Dit om te voorkomen dat er in de toekomst weer noodopvanglocaties geopend zouden moeten worden. Bij flexibilisering kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het vasthouden van extra opvangplekken, die kunnen dienen als buffer. Van deze flexibilisering is echter zeer weinig terecht gekomen.

Vanwege het ontbreken van een buffer van extra opvangplekken kwam het COA al in 2019 in de knel en gaf het aan dat er spoedig minstens 5000 extra opvangplekken nodig waren om te voorkomen dat er – net als in 2015 – noodopvanglocaties geopend zouden moeten worden.¹² In 2020 zijn er (haast) geen extra plekken gerealiseerd. Het aantal mensen dat asiel aanvroeg of nareisde bleef in 2020 onverwachts laag (vanwege de coronapandemie), waardoor het scenario dat het COA al in 2019 schetste pas eind 2021 werkelijkheid werd. Desondanks zijn er tot op heden amper nieuwe langdurige opvangplekken gerealiseerd.

Een aantal gemeenten weigert structureel om asielzoekers op te vangen, terwijl er wel geschikte locaties bleken te zijn toen er opvangplekken voor Oekraïners gezocht werden.¹³ De vrijblijvendheid op basis waarvan de Staat aan gemeenten verzoekt om asielzoekers op te vangen is een andere belangrijke oorzaak van de bestuurlijke impasse tussen de Staat en gemeenten.

Signalen genegeerd en oplossingen onbenut gelaten

Hierboven is al aangegeven dat het in Nederland ontbreekt aan een flexibel opvangsysteem en voldoende financiering van het COA. Deze noodzakelijke verbeteringen van het opvangsysteem zijn ook na vele signalen vanuit onder andere VluchtelingenWerk niet ingezet en blijven tot op heden onbenut. Daarnaast blijkt uit de recente praktijk dat er een aantal mogelijkheden zijn die op korte termijn voor opvangplekken hadden kunnen zorgen. Zo komt het kabinet nu pas met de start van een traag wetgevingsproces en andere middelen om gemeenten ertoe te bewegen opvangplekken beschikbaar te stellen.

Uit de situatie van de Oekraïners is bovendien gebleken dat het mogelijk is om binnen zeer korte tijd voldoende opvangplekken te regelen door bijvoorbeeld het staatsnoodrecht toe te passen. Voor de Oekraïense asielzoekers zijn er immers binnen een paar weken 50.000 opvangplekken gerealiseerd. De Inspectie van Justitie en Veiligheid heeft vraagtekens gezet bij de inzet van het staatsnoodrecht enkel voor de Oekraïners (en niet voor andere bevolkingsgroepen), omdat er mogelijk sprake is van discriminatie.¹⁴

Achterstanden bij de IND

Door bezuinigingen en uitvoeringsproblemen bij de IND liep de wachttijd voor de start van de behandeling van de asielprocedure vanaf 2018 op tot soms wel ruim twee jaar.¹⁵ Normaal gesproken is dit een kwestie van weken. Ook nu nog wachten veel van de asielzoekers in de AZC's al maanden op de start van hun asielprocedure of de beslissing over hun asielverzoek. Hierdoor verblijven asielzoekers veel langer in de opvang dan oorspronkelijk bedoeld is.

¹¹ Het Regioplan (i.o.v. WODC), 'Governance Meerjaren Productie Prognose migratieketen', 17 december 2020 en Trouw, 'En weer schat het Ministerie het aantal asielzoekers te laag in: 'locaties te krap, te laat en te kort' beschikbaar', 26 april 2022.

¹² COA: 5.000 nieuwe opvangplekken nodig in 2020, 8 november 2019.

¹³ NOS, 'Delft, Westland en Roosendaal vangen al jaren geen asielzoekers op', 21 april 2022.

¹⁴ Inspectie JenV, 'Kinderen in de asielopvang', 16 juni 2022, p. 7.

¹⁵ VluchtelingenWerk, 'Wachttijden voorafgaand aan asielprocedure | Een tijdlijn', 30 januari 2020.

Statushouders worden niet op tijd gehuisvest

Dankzij een inhaalslag bij de IND kregen in korte tijd duizenden wachtende vluchtelingen een verblijfsvergunning in een korte periode. Op dit moment heeft ongeveer 35% van de mensen die in een opvanglocatie verblijven een vergunning. Na verlening van de vergunning wordt een statushouder gekoppeld aan een gemeente, die vervolgens een woning moet zoeken. Ten opzichte van 2020 verdubbelde in 2021 het aantal woningen waar gemeenten naar moesten zoeken. Dit is vanwege de woningnood een enorme opgave voor gemeenten. Ook in dit proces is de Staat nalatig geweest. Zo heeft de Staat het aantal te huisvesten statushouders voor 2021 volgens de VNG (Vereniging voor Nederlandse Gemeenten) te laag ingeschat.¹⁶ Bovendien was met de verdubbeling van het aantal te huisvesten statushouders de vertraagde uitstroom te voorzien. Hier had voor wat betreft de opvangplekken meer op geanticipeerd moeten worden. Daarnaast is op 1 juli 2017 de urgentie (voorrang) voor statushouders uit de Huisvestingswet geschrapt, waardoor in sommige gemeenten geen urgentie meer wordt verleend aan statushouders. Behalve dat ze daardoor onverhoopt schaarse opvangplekken bezet houden, kunnen de statushouders ook niet starten met inburgeren.

Waaruit bestaan de verplichtingen van de Nederlandse staat?

Recht op opvang

Op basis van de Opvangrichtlijn van de Europese Unie heeft iedere asielzoeker recht op opvang. Het land waar de asielzoeker een asielaanvraag indient is verantwoordelijk om een opvangplek te realiseren. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft bepaald dat een asielzoeker nooit uitgesloten mag worden van de opvangvoorzieningen.¹⁷

In Nederland is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het recht op opvang wettelijk bij het COA belegd.

Kwaliteitseisen

De Opvangrichtlijn voorziet in minimumnormen ten aanzien van de opvang van asielzoekers door de lidstaten van de Europese Unie. Volgens de richtlijn moet een adequate levensstandaard geboden worden die hen bestaansmiddelen garandeert en hun fysieke en geestelijke gezondheid beschermt.¹⁸

Het Europees Agentschap van de Europese Unie (EUAA, voorheen EASO) heeft een richtsnoer opgesteld voor de invulling van de menswaardige opvangstandaard. Ten aanzien van de huisvesting stelt dit richtsnoer onder andere de volgende minimumnormen:

- ▶ Slaapkamers in voorzieningen voor collectieve huisvesting bieden voldoende ruimte, te weten minimaal 4 m² slaapruijnte per persoon.
- ▶ In voorzieningen voor collectieve huisvesting worden maatregelen genomen ter bescherming van de privacy, per slaapkamer worden maximaal zes alleenstaanden ondergebracht. Wanneer een maximum van zes personen per slaapkamer in de praktijk niet haalbaar is, moet de privacy op een andere manier gewaarborgd worden. Het wordt als goede praktijk beschouwd om uit privacyoverwegingen een gang van ten minste 90 centimeter tussen de bedden te creëren.
- ▶ Per 10 bewoners is er dag en nacht minstens één wc beschikbaar.
- ▶ Per 12 bewoners is er minstens één douche beschikbaar, die visueel van elkaar zijn gescheiden.

¹⁶ VNG, Handreiking 'Overzicht gemeentelijke opgave van asiel tot en met integratie 2022', 2 augustus 2022..

¹⁷ HvJEU, C-233/18 (Haqbin), 12 november 2019.

¹⁸ Artikel 17 lid 2 Opvangrichtlijn: 'een levensstandaard bieden die hun bestaansmiddelen garandeert en hun fysieke en geestelijke gezondheid beschermt', in de Engelse versie: 'an adequate standard of living (...), which guarantees their subsistence and protects their physical and mental health'

Tot slot is de Nederlandse Staat op basis van de verschillende mensenrechtenverdragen verplicht asielzoekers een menselijke behandeling te garanderen en gelijk te behandelen. Er kan niet worden afgeweken van de verplichting uit de Opvangrichtlijn om adequate levensstandaard te bieden. De opvangcrisis is door nalatigheid en handelen van de Staat ontstaan en in stand gehouden voor meer dan 10 maanden. De Staat kan zich daarom niet beroepen op de mogelijkheid om in uitzonderlijke omstandigheden af te wijken van de verplichtingen over verstrekking van huisvesting.

Toepassing

Het is evident dat in de huidige situatie niet wordt voldaan aan de minimumnormen van de Opvangrichtlijn: asielzoekers verblijven inmiddels voor bijna tien maanden in noodopvanglocaties waar geen enkele privacy is, het klimaat niet gereguleerd kan worden, daglicht en frisse lucht ontbreken, niet gekookt kan worden en catering of magnetronmaaltijden verstrekt worden, te weinig (schoon) sanitair is en voor de kinderen amper tot geen speciale voorzieningen (speelruimtes) zijn en onderwijs niet of met vertraging wordt geboden. Deze conclusie wordt onder meer onderschreven door het College van de Rechten van de Mens, UNICEF, de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde, het Rode Kruis, UNHCR en de Werkgroep Kind in AZC (o.a. Save the Children en Defence for Children).¹⁹

De Inspecties van Justitie en Veiligheid en van Gezondheidszorg en Jeugd concludeerden voorts dat de leefbaarheid in de COA-locaties momenteel onder de maat is en dat de rechten van en de veiligheid van kinderen in noodopvanglocaties en Ter Apel niet gewaarborgd worden.²⁰

Conclusie: waarom neemt VluchtelingenWerk juridische stappen?

► In de huidige opvangcrisis worden **internationale normen en plichten** omtrent het opvangen van asielzoekers **geschonden**. Sommige asielzoekers zijn tijdelijk verstoken van opvang en andere asielzoekers verblijven al maandenlang in erbarmelijke omstandigheden op noodopvanglocaties. Voor dit onrechtmatig overheidshandelen zijn de Staat en het COA verantwoordelijk. De Staat is verantwoordelijk voor het naleven van de wettelijke minimumnormen. De opvangcrisis is aan de Staat te **wijten**. Het COA heeft de wettelijke taak om asielzoekers een humane opvangplek te bieden daarom moet ook het COA verantwoordelijk gehouden worden voor de erbarmelijke omstandigheden waarin veel asielzoekers zich nu in bevinden. Dit ondanks dat VluchtelingenWerk in de praktijk ziet dat COA-medewerkers zich met hart en ziel in zetten en het beste proberen te maken van een onmogelijke situatie.

VluchtelingenWerk hoopt dat de Nederlandse rechter een eerdere uitspraak van de Belgische rechter zal volgen. Ook in België zijn er namelijk te weinig opvangplekken beschikbaar, waardoor asielzoekers op straat hebben moeten slapen. De Belgische rechter oordeelde dat de Belgische staat verantwoordelijk is voor de opvang van alle asielzoekers.²¹ Indien er toch nog mensen op straat moeten slapen, moet de staat hoge dwangsommen betalen.

► Een belangrijke reden voor VluchtelingenWerk om naar de rechter te stappen is dat de situatie sinds het begin van de opvangcrisis – 10 maanden geleden – niet fundamenteel veranderd, zelfs verslechterd, en daardoor **uitzichtloos** lijkt te zijn. Er wordt nu

¹⁹ College voor de Rechten van de Mens, 'College roept het kabinet op om minimumverplichtingen voor asielopvang zo snel mogelijk na te komen', 13 juli 2022; UNICEF, 'Vijf organisaties schrijven brandbrief aan Rutte: 'Neem verantwoordelijkheid voor de crisis in de asielopvang'', 26 juli 2022; Werkgroep kind in AZC (Defence for Children, Save the Children Nederland, Stichting de Vrolijkheid, UNICEF Nederland en VluchtelingenWerk Nederland), 'Noodsituatie op Noodlocaties – Quickscan naar de leefomstandigheden van kinderen in de (nood)opvang', 20 juni 2022.

²⁰ Inspectie JenV en Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 'Signaalbrief Kinderen in de opvang', 16 juni 2022 en Factsheet Noodopvang asielzoekers (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd).

²¹ Rechtbank in eerste instantie Brussel, 19 januari 2022 (2021/164/C), zie ook De Standaard, 'Belgische Staat en Fedasil veroordeeld voor slechte aanpak opvangcrisis', 21 januari 2022.

voornamelijk gezocht naar extra capaciteit in de vorm van noodopvanglocaties, waardoor de eisen aan de kwaliteit van de noodopvang steeds naar beneden worden bijgesteld.

► Het kabinet toont onvoldoende bestuurlijke daadkracht om op korte en lange termijn de opvangsituatie structureel te verbeteren. Met een rechterlijk vonnis kan de **bestuurlijke impasse** worden doorbroken en hopelijk de oproepen tot het aandragen van nieuwe, reguliere opvanglocaties kracht bijzetten.

De eis: Het realiseren van voldoende humane opvangplekken per 1 oktober

VluchtelingenWerk verzoekt de rechtbank om het volgende:

I. De Staat en/of het COA draagt er uiterlijk op 1 oktober 2022 zorg voor dat iedere asielzoeker en in de opvang verblijvende statushouder beschikt over een opvangvoorziening die voldoet aan de minimumnormen van de Opvangrichtlijn en andere toepasselijke Unie- en internationaalrechtelijke normen.

II. De Staat en/of het COA behandelt alle in Nederland verblijvende asielzoekers c.q. vreemdelingen in gelijke gevallen gelijk en draagt er zorg voor dat zij uiterlijk op 1 oktober van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken, waaronder moet worden begrepen dat de Staat en/of het COA ervoor dienen te zorgen dat leegstaande opvangplekken en overige voorzieningen voor asielzoekers uit Oekraïne uiterlijk op 1 oktober 2022 – of een termijn die de rechtbank geraden acht – tevens kunnen worden gebruikt door overige asielzoekers;

III. Totdat aan bovenstaande punten is voldaan:

a. mag de Staat en/of het COA geen kwetsbare groepen (conform art. 21 Opvangrichtlijn o.a. zwangere vrouwen, kinderen, getraumatiseerde asielzoekers) plaatsen in (crisis)noodopvang;

b. en zal de Staat en/of het COA iedere asielzoeker medisch screenen alvorens een beslissing te nemen over plaatsing in de (crisis)noodopvang.

Situatieschets noodopvang

27 juli 2022

Inleiding

Onderstaande situatieschetsen van acht (crisis)noodopvanglocaties en aanmeldcentrum Ter Apel zijn gebaseerd op bevindingen van medewerkers van VluchtelingenWerk Nederland tijdens locatiebezoeken en tijdens de werkzaamheden op locatie in de maand juli. Daarnaast is gebruik gemaakt van informatie uit openbare bronnen, zoals de website van het COA en nieuwsartikelen.

Inhoudsopgave

Aanmeldcentrum Ter Apel (buiten)	1
▶ <i>Ervaring Asielzoekers Ali & Reza</i>	3
Noodopvang Goes (Zeelandhallen)	4
Noodopvang Haarlem (Conradkade)	5
Noodopvang Zeist (Kampweg)	6
Noodopvang Leeuwarden (Frieslandhallen)	7
▶ <i>Ervaring Asielzoekers Ibrahim & Nura</i>	9
Noodopvang Schinnen	10
Noodopvang Venray (Oostrum)	12
Noodopvang Almere	13
▶ <i>Ervaring Asielzoeker Mohammad</i>	14
Noodopvang Zoutkamp (Afgaanse evacués)	15
Crisisnoodopvang Almere	17
Crisisnoodopvang Haarlem (Beijneshal /Stationsplein)	18

Deze situatieschets beschrijft de situatie voor asielzoekers voor wie geen opvangplek meer beschikbaar was toen zij zich meldden in Ter Apel. Het gaat in deze situatieschets om de asielzoekers die nog niet zijn toegelaten tot de centrale ontvangstlocatie (col) en dus buiten de reguliere opvanglocaties in Ter Apel verblijven. Een deel van hen is al wel geregistreerd bij de IND en/of Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM), een deel van hen wacht op registratie. Bij het registreren zijn namelijk ook achterstanden ontstaan.

Elke dag was de situatie in Ter Apel voor hen verschillend: enkele dagen stonden er tenten van het Rode Kruis, soms waren er verdeeld over Nederland toch plekken waar (een deel van) de asielzoekers op het laatste moment terecht kon, soms werd ruimte gemaakt in de sporthal of de wachtruimte van de IND in Ter Apel en geregeld hebben asielzoekers buiten op straat geslapen. Een deel van de asielzoekers wordt al wekenlang heen-en-weer gestuurd van Ter Apel naar crisisnoodopvang en weer terug. De situatie wordt getekend door onzekerheid en chaos.

In de periode van 12 tot 20 juni voelde het Rode Kruis zich genooddaakt tenten neer zetten om te voorkomen dat mensen op straat slapen, VluchtelingenWerk heeft middels inzet van medewerkers uit heel het land ondersteuning geboden in Ter Apel.

Personen

Iedereen die in Nederland asiel vraagt (en dat niet op Schiphol doet) moet naar het Aanmeldcentrum in Ter Apel. Het gaat dus om mannen, vrouwen, kinderen en gezinnen. Onder hen bevinden zich bijzonder kwetsbare asielzoekers.

Slaapplekken

Mensen slapen al geruime tijd buiten voor het aanmeldcentrum. Soms wordt dit op het laatste moment voorkomen en een aantal dagen hebben er tenten van het Rode Kruis gestaan. Mensen slapen gewikkeld in dekens buit de hekken. De aantallen per nacht lopen in de honderdtallen.

(Sanitaire) voorzieningen en hygiëne

Er zijn DIXI-toiletten geplaatst, maar deze worden slecht schoongehouden: het stinkt naar poep en urine, de DIXI-toiletten staan te dicht bij de slaapplekken. Er zijn slechts 8 toiletten, veel te weinig voor het aantal mensen in Ter Apel. Hierbij is ook van belang te vermelden dat de groep asielzoekers overdag stukken groter is dan 's nachts, omdat een deel van de groep in de loop van de dag naar (crisis)noodopvangplekken verplaatst wordt. Mannen, vrouwen en kinderen moeten allemaal gebruik maken van dezelfde DIXI-toiletten.

Een VluchtelingenWerk-medewerker sprak met de 38-jarige Mohammed: 'Hij laat een plastic tasje zien met witte boterhammen, een flesje water, een flesje limonade. 'Dit kreeg ik van het COA.' Hij drinkt zo weinig mogelijk, vertelt hij. 'Anders moet je naar de wc en die zijn verschrikkelijk vies', zegt hij, knikkend naar het rijtje dixi's dat op enkele meters afstand staat. 'Het enige dat wij doen is wachten.'

In NRC is te lezen: 'De toiletten zitten vol poep, de drollen steken bijna boven de wc-bril uit. Ook in de bosjes rondom het terrein liggen overal gebruikte luiers, slierten wc-papier en mensendrollen.' ⁽¹⁾

Douchen gaat niet; asielzoekers kunnen zich hoogstens bij de kraan met een natte handdoek opfrissen. ⁽²⁾ Er is ook geen stroom waarmee asielzoekers bijvoorbeeld hun telefoon kunnen opladen. ⁽³⁾

Er is een totaal gebrek aan privacy voor asielzoekers in Ter Apel die buiten, in kantoorruimtes of in de sporthal verblijven. Er zijn geen plekken om waardevolle spullen veilig op te bergen.

⁽¹⁾ NRC, *Wachten in de stank van poep en plas*, 22 juli 2022

⁽²⁾ Het Parool, *Op de grond slapen in de bloedhitte in Ter Apel: 'Wat zijn wij: dieren?'*, 20 juli 2022

⁽³⁾ Het Algemeen Dagblad, *Mahmod slaapt al elf dagen op de harde grond naast ingang azc Ter Apel: 'Wat zijn wij: dieren?'*

Voor de asielzoekers die in de buitenlucht slapen zijn enkel wat slaapzakken beschikbaar. Tegen hitte en kou zijn zij enkel beschermd door een stoffen luifel, waardoor ze zelf maar met dekens en karton enige beschutting hebben moeten verzorgen. Zij slapen omringd door afval en voedselresten. ⁽⁴⁾

De informatievoorziening is zeer gebrekkig; niemand kan asielzoekers vertellen waar zij aan toe zijn en hoe lang zij nog in deze omstandigheden zullen verblijven.

Voedsel

Er kan niet gekookt worden, de mensen zijn afhankelijk van het voedsel dat wordt uitgedeeld. De kwaliteit en hoeveelheid van het eten is wisselend. Er wordt melding gemaakt van asielzoekers die honger hebben en het bij het ontbijt 'moeten doen met een flesje AA'. ⁽⁵⁾ Het is onbekend of rekening wordt gehouden met kinderen en dieetwensen.

Gezondheidszorg

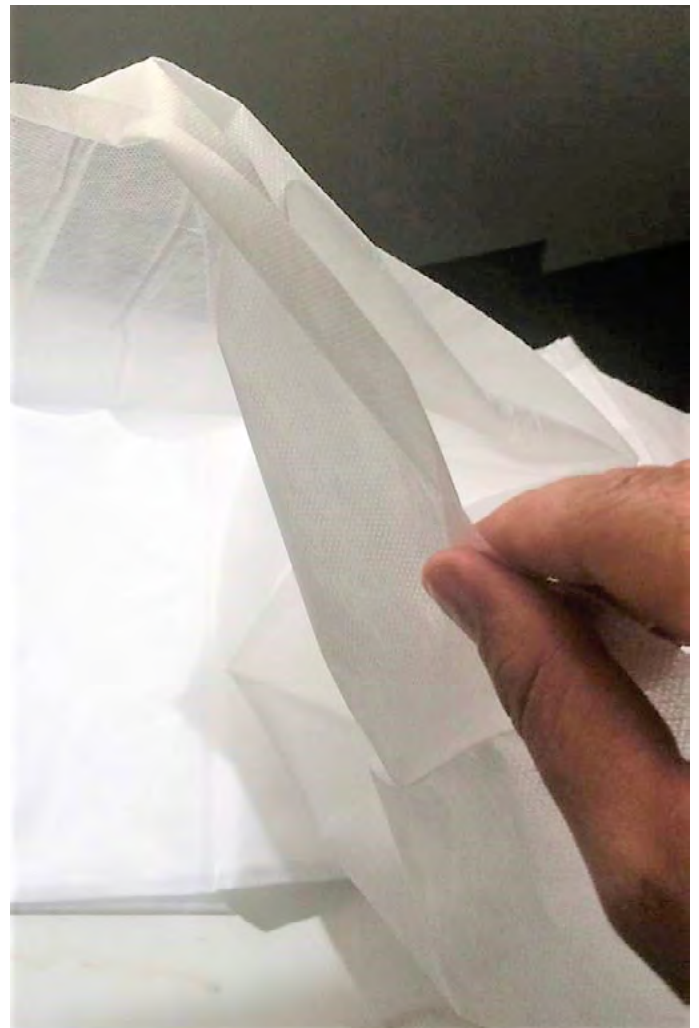
Er is slechts beperkt toegang tot gezondheidszorg. Een medewerker van VluchtelingenWerk beschrijft dat zij voor een zieke bewoner probeerde medische hulp te krijgen. Door het Rode Kruis werd zij naar het GZA verwezen, het GZA wijst naar het Rode Kruis en geeft aan dat anders 112 of een dokterspost gebeld moet worden. Pas in noodsituaties lijkt een uitzondering gemaakt te worden en wordt toch medische hulp verleend.

Kinderen

Er zijn geen speciale voorzieningen voor kinderen. De situatie is voor hen zeer schrijnend.

Samenvatting

Keer op keer hebben asielzoekers in Ter Apel in mensonterende omstandigheden moeten verblijven. Er wordt niet voorzien in basisbehoeften. De situatie laat zich daarnaast kenmerken door grote onduidelijkheid, chaos en onzekerheid voor asielzoekers. Er is niemand die asielzoekers kan vertellen wanneer zij aan de beurt zijn. Dit maakt dat zij in Ter Apel in een uitzichtloze situatie terechtkomen. Ze worden heen-en-weer gesleept tussen crisisonderdaklocaties en Ter Apel. Sommige van hen verblijven al meerdere weken in Nederland onder deze omstandigheden.

Wegwerpbeddengoed

(4, 5) NRC, Wachten in de stank van poep en plas, 22 juli 2022

Ali (25) & Reza (23) komen uit Iran. De twee jonge broers zijn in Nederland sinds 11 juli. Zij hebben in die tijd een week in Ter Apel gezeten, waar ze drie dagen buiten op het gras hebben moeten slapen en drie op de grond.

Ter Apel

De broers zijn op 11 juli op Schiphol aangekomen en hebben daar asiel aanvraagd. Er is toen een treinticket voor ze gekocht naar Emmen, van daaruit moesten ze het zelf uitzoeken.

Eenmaal in Ter Apel hebben ze drie nachten buiten op het veld geslapen. Wat hij daar zag, daar heeft Ali nog steeds geen woorden voor. Hij zegt: 'De eerste twee dagen was ik in shock en mijn broer ook. We praatten nauwelijks met elkaar.'

Na twee dagen probeerden ze wat meer contact te maken en zocht hij contact met de mensen van COA. Maar ze werden de hele tijd, zonder uitleg, weggestuurd van het hek.

Ali: 'In Ter Apel was ik de hele tijd bang. Het voelde als overleven. Er waren veel gevechten en er werden spullen gestolen. We moesten de hele tijd onszelf en onze spullen beschermen. We lagen daar met meer dan honderd mensen, misschien wel tweehonderd'.

Ali: 'De dag nadat er was gevochten, kreeg iedereen twaalf uur lang geen eten. Dat voelde als een straf. Er was wel water, maar minimaal. Ik zag om me heen mensen die een dokter nodig hadden. En omdat ik Engels spreek, wilde ik ze graag helpen. Maar ik spreek niet zo heel goed Arabisch, (Ali spreekt Perzisch) Ik heb geprobeerd ze te helpen en hun klachten te vertalen.'

Na twee dagen kwam de politie en werden er mensen gearresteerd, vertelt Ali. Maar de dag erop liepen ze gewoon weer rond tussen de anderen. Dat maakte veel mensen bang.

De broers hebben slechts één avond binnen mogen slapen, op een bed. Ze werden die nacht rond 1.00 uur naar binnen gehaald. Maar de andere drie dagen sliepen ze op de grond in het IND kantoor. Daar was het koud, en kregen ze dekens. Volgens Ali waren dat meer een soort schoonmaakdoeken en ze waren helemaal niet warm.

Ali: 'Toen we naar Nederland kwamen, hadden we een andere verwachting. Op de websites wordt gezegd dat je een warm welkom krijgt, een dak boven je hoofd, eten en dat alles binnen twaalf dagen afgerond is. Dat is allemaal niet het geval.'

Verplaatsingen

Sinds Ter Apel zijn Ali en zijn broer nog twee keer verplaatst. Eerst naar Hotel van der Valk in Apeldoorn, en nu zitten ze in Nieuwerkerk. Daar wassen zijn broer en hij elke avond hun kleding, omdat ze maar één set bij zich hebben. Hij is hier veilig en is daar blij mee. Samen met zijn broer hoopt hij snel een uitnodiging voor nader gehoor te krijgen, maar daar maakt hij zich erg veel zorgen over.

Bij het overplaatsen naar de tweede locatie ging ook het een en ander mis, en leek COA geen lijst te hebben van de aanwezigen volgens Ali. Al met al bezorgt de gang van zaken hem een onrustig gevoel.

Ali: 'Ik voel me niet beschermd. Het is net of er geen systeem is. We worden gezien als probleemzoekers. En ik krijg het gevoel dat ze liever hebben dat we vertrekken.'

“Wat we in Ter Apel hebben meegemaakt, past niet bij een welvarend land als Nederland. Nu ik erop terugkijk, voel ik me machteloos en niet gerespecteerd.”

Soort locatie	Evenementenhal
Aantal bewoners	320
Datum ingebruikname	27 september 2021
Voorziene sluitingsdatum	22 september 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvang in Goes verblijven 320 alleenstaande mannen die de start of het verloop van hun asielpprocedure afwachten. Statushouders verblijven in principe niet in de noodopvang, omdat het in deze gemeente niet mogelijk is om ingeschreven te worden in de BRP op het adres van de noodopvang. Bewoners verblijven hier vaak al een aantal maanden.

Locatiemanager Van Geel (COA) zegt hierover in de VreemdelingenVisie: *“Ook al is de sfeer in de hal goed, met deze opvang gaan we echt over een grens. Dit is niet de opvang en de begeleiding die het COA wil bieden. Het is niet goed dat mensen zo lang in een hangmat liggen. De eerste groep bewoners verhuisde na een halfjaar naar locatie Vlissingen. [...] Zodra de [capaciteits-] druk afneemt, hoop ik dat deze hal een van de eerste noodopvanglocaties is die sluit.”* (6)

Huisvesting

De bewoners slapen in stapelbedden met een soort hangmatten. Na enige tijd zijn er matrassen in de hangmatten gelegd voor iets meer comfort. De stapelbedden staan in een grote hal in rijen, waartussen gangpaden zijn gecreëerd. Daarnaast staat er een aantal tafels en stoelen in de hal en is er buiten een aparte dichte ruimte met een tafeltennistafel en tafelvoetbal. Buiten is er tevens een overdekte plek om te roken met picknicktafels. Tot slot is er naast de hal één afgesloten ruimte voor studie en groepsbijeenkomsten. De hal is enorm gehorig, omdat alles zich in dezelfde ruimte bevindt (de bedden, douches, wasbakken en wc's). De bewoners ervaren daarom vooral 's nachts veel geluidsoverlast. Enkel aan de zijkanten van de hal kunnen deuren open voor frisse lucht of daglicht.

Hierover zegt Locatiemanager Van Geel (COA): *“(…) het klimaat in de hal [is] niet prettig. In de winter staan er twee grote kachels. Als je er verder vanaf zit, is het temperatuurverschil goed te merken. In de zomer is het in de hal snel warm.”*

Privacy

Elk bed is voorzien van een gordijntje.

Locatiemanager Van Geel (COA): *“Bewoners hebben ook totaal geen privacy, nergens een plek waar ze zich kunnen terugtrekken. Ze kunnen alleen het plastic gordijntje dichttrekken bij hun bed of buiten een rondje lopen.”*

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Er is slechts één toilet per 24 bewoners. In de beginperiode waren de toiletten vaak vies en was er veel wateroverlast. Inmiddels is hier verbetering in gekomen.

Voedsel

Er zijn geen mogelijkheden om zelf eten te bereiden. De bewoners krijgen magnetronmaaltijden. Na enige tijd is wel de mogelijkheid verschaft om in de ochtend en middag zelf het brood te smeren.

Adjunct-locatiemanager Scherf (COA): *“In het begin kregen we veel klachten over het eten. Ze vonden de maaltijden niet lekker en kregen last van hun stoelgang.”*

Locatiemanager Van Geel (COA): *“Een half jaar geleden hebben we ‘zelf smeren’ ingevoerd. Bewoners krijgen eetgeld voor het ontbijt en de lunch. Hoe basaal ook, boodschappen doen is een goede dagbesteding.”*

(6) VreemdelingenVisie, 'Noodopvang: 'Bewoners hebben totaal geen privacy'', nr. 35, jaargang nr. 7, 30 juni 2022

Soort locatie	Boten
Aantal bewoners	256
Datum ingebruikname	18 november 2021
Voorziene sluitingsdatum	16 mei 2023
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

Deze locatie is officieel een noodopvang, maar volgens het COA heeft de locatie een ‘permanenter’ karakter en een AZC/POL modaliteit, zo blijkt uit de praktijk en het opvangoverzicht van het COA (dat bij één van de boten als opvangvorm ‘regulier’ heeft staan). De bewoners van de boten zijn in ieder geval vooral asielzoekers die al een deel van hun procedure hebben doorlopen en normaal in een AZC of POL zouden verblijven. De status van AZC of POL valt niet te rijmen met de wijze waarop de opvang is ingericht (en de locatie). Er verblijven geen kinderen op deze locatie. Het gaat vooral om alleenstaande mannen en stellen (zonder kinderen).

Huisvesting

De bewoners verblijven in de hutten/kamers van de twee boten. In iedere hut bevinden zich maximaal twee (inklapbare) bedden. Iedere hut wordt dus bewoond door twee personen, en bij uitzondering één persoon. De kamers zijn over het algemeen vrij klein (ongeveer 8 m²), en bevatten naast bedden een aantal kasten (in de ene hut wel afsluitbaar, in de andere niet) en een toilet/douche-combinatie. De hutten hebben allemaal deuren die kunnen worden afgesloten. Ook zijn er voldoende ramen aanwezig. In de hutten kan het vrij warm worden, waardoor (een aantal) bewoners een ventilator heeft gekregen.

De boten bevatten voorts vrij ruime gemeenschappelijke ruimten met daarin banken, stoelen, tafels en een pooltafel. Volgens een bewoner worden deze ruimten vaak gebruikt.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Iedere hut/kamer is voorzien van een afsluitbare douche/toiletcombinatie. Deze zien er schoon uit, en bewoners geven desgevraagd aan dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor het schoonhouden. Begin april is er een salmonella-uitbraak geweest op één van de boten. Minimaal 46 bewoners heeft buiktyfus opgelopen en 25 daarvan zijn in het ziekenhuis opgenomen geweest. Halverwege april zijn de bewoners tijdelijk elders ondergebracht.

Uit onderzoek van de GGD bleek dat “de drinkwatertanks en de vuilwatertank gedeelde wanden hebben. In de gedeelde wanden bleken aan de bovenkant roestplekken en gaatjes te zitten. Hierdoor is het zeer waarschijnlijk dat Salmonella Typhi-bacteriën bij een hoge vulstand van de vuilwatertank in de drinkwatertanks zijn gekomen.” ⁽⁷⁾

Voedsel

De bewoners krijgen driemaal daags een maaltijd aangeboden met de keuze tussen vlees, vis en vegetarisch. De lunch en het diner zijn warm. Het eten wordt opgediend middels een buffet. Een aantal bewoners geeft aan dat het eten meestal hetzelfde is en dat er best veel klachten bestaan over de kwaliteit ervan. Op sommige dagen krijgen bewoners iets lekkerder eten aangeboden..

(7) GGD Kennemerland, ‘Grote stap in brononderzoek uitbraak van buiktyfus noodopvang asielzoekers Haarlem’, 18 mei 2022

Soort locatie	Paviljoens
Aantal bewoners	200
Datum ingebruikname	28 april 2022
Voorziene sluitingsdatum	31 december 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvanglocatie in Zeist verblijven mannen, vrouwen en kinderen. Ongeveer de helft van de bewoners is statushouder en de andere helft zit nog in de procedure. De statushouders kunnen niet beginnen met de (voor)inburgering op locatie. Er is weinig doorstroom. Bewoners verblijven vaak al op de locatie sinds het begin (inmiddels dus drie maanden).

Huisvesting

Er zijn drie paviljoententen opgezet op een verder leeg oud defensie-terrein dat zich qua ligging vrij afgelegen van de bewoonde wereld bevindt. In één tent is een open ruimte waar gegeten kan worden en in de andere tenten wordt geslapen en zijn sanitaire voorzieningen. De tenten hebben geen ramen. De bewoners slapen in met schotten afgezette ruimtes met stapelbedden voor maximaal zes mensen. De ingang van deze 'slaapruides' is enkel af te sluiten met een gordijn. Sommige bewoners hebben daarom hun kasten deels voor de ingang geschoven. In principe slapen de gezinnen, vrouwen en kinderen apart van de mannen, maar de mannen lopen door het gezinsgedeelte naar buiten. De slaapruides hebben geen plafonds, waardoor er met name 's nachts veel geluidsoverlast van onder andere huilende kinderen is. De paviljoens lijken niet geschikt voor de wintermaanden. Naast de paviljoens ligt een braakliggend terrein waar binnenkort de bouw van een nieuw AZC zal beginnen.

Privacy

Er is geen privacy. De bewoners delen de 'slaapruides' met anderen en kunnen zich daardoor niet terugtrekken. Het terrein is bovendien niet erg groot, waardoor men buiten de hekken moet gaan om zich even af te zonderen van de rest.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

De sanitaire voorzieningen voor vrouwen en mannen zijn apart. Er zijn achttien wc's en douches voor mannen en tien wc's en douches voor vrouwen. De douches zijn af te sluiten met een deur bij de vrouwen en een gordijn bij de mannen. De douches zijn niet schoon en zien er oud uit. Er is ook veel lekkage geweest. De bewoners geven aan dat de douches vaak verstopt zijn en dat er allemaal troep in blijft liggen. Zij maken dit uit eigen beweging dagelijks schoon, zeker in het weekend wanneer de schoonmaakploeg afwezig is. Daarnaast is bij minimaal één bewoner schurft geconstateerd.

Voedsel

Er zijn geen voorzieningen om zelf te koken en bewoners hebben ook geen koelkast. Ontbijt, lunch en diner worden verzorgd door een cateraar. In het begin waren er veel klachten over het soort eten, maar dit is inmiddels beter afgestemd op de culturele gewoontes van de bewoners. Wel is het volgens een bewoner vaak niet toegestaan om meer eten te krijgen dan er voor je wordt opgeschept.

Kinderen

Er wonen veel kinderen. Voor hen is niets geregeld. Buiten zijn er geen speeltoestellen aanwezig, noch is er een grasveld om op te spelen. Ook binnen is er geen aparte ruimte waar ze kunnen spelen. Op basis van de informatie van de gemeente Zeist lijkt het erop dat het nog niet is gelukt om basisonderwijs te regelen voor de kinderen. In het nieuwe schooljaar zou er voor de ongeveer vijftien kinderen in de basisschoolleeftijd een schoolgebouw op het terrein moeten komen.

Soort locatie	Evenementenhal
Aantal bewoners	600
Datum ingebruikname	4 november 2021
Voorziene sluitingsdatum	31 oktober 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvanglocatie Leeuwarden verblijven alleenstaande mannen, vrouwen en gezinnen. Het betreft hoofdzakelijk asielzoekers die hun aanmeldgehoor en eventueel eerste gehoor hebben gehad en in afwachting zijn op het vervolg van hun procedure. Bewoners hebben gemiddeld één tot drie keer moeten verhuizen.

Huisvesting

De asielzoekers worden gehuisvest in de evenementenhal 'WTC Expo (Frieslandhallen)', in een grote ruimte zonder natuurlijk daglicht. De locatie

bestaat uit units die geen plafond en raam hebben en niet kunnen worden afgesloten, behalve met een gordijn. Er zijn twee verschillende soorten units. Een deel van de units is 2,5 x 6 m. De kleine units bestaan uit vier bedden die dicht op elkaar staan, maar worden gescheiden door een soort tussenschot. Een bewoner geeft aan dat deze units bedoeld zijn voor stellen en gezinnen. In één unit kunnen meerdere stellen verblijven. De grotere units zijn vrij ruim en bevatten acht bedden (vier stapelbedden), die alle tegen de muren staan. In deze units is de privacy op geen enkele wijze gewaarborgd. Het is één en dezelfde ruimte, waar bewoners onder meer een deken voor hun bed

plaatsen om zich af te zonderen. Het is niet geheel duidelijk hoe wordt bepaald of iemand in een kleine of grote unit wordt geplaatst.

Iedere asielzoeker heeft een eigen bed en een afsluitbare kast. Er staan geen stoelen in de units. Gezinnen hebben in principe geen eigen unit. Het kan dus zijn dat een gezin of stel samen met andere asielzoekers in een unit verblijft. De units voor alleenstaande mannen en alleenstaande vrouwen zijn voorts gescheiden van elkaar. De hal kent gemeenschappelijke ruimtes waar stoelen en banken staan. Er zijn ook drie gemeenschappelijke ruimtes waar een aantal bankjes staat. Er staat een televisie die volgens een aantal bewoners al maandenlang niet meer werkt. In de ruimtes zit ook bijna niemand. In een tweede gebouw (Edisonstraat) staan gemeenschappelijke ruimtes waar gelegenheid is voor sport, spel en ontspanning. Ook is daar een bibliotheek te vinden waar asielzoekers Nederlands kunnen leren.

Mede vanwege het ontbreken van een plafond en deur zijn de units (en daarmee de hal in het algemeen) zeer gehorig. Er is vooral 's nachts veel geluidsoverlast. De wanden van de units zijn ook gemaakt van dun materiaal. Zo wordt er geregeld over en weer naar elkaar geroepen en kunnen huilende kinderen door eenieder in de hal worden gehoord.

Bewoners worden overigens redelijk tot goed beschermd tegen de elementen en zijn daarover middels de bewonerscommissie ook over in gesprek wanneer dat nodig is.

Privacy

Bewoners hebben geen privacy en kunnen zichzelf niet afsluiten van anderen. Bewoners hangen wel doeken over en langs hun bed, waarmee ze hun eigen bed in feite afschermen.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

De sanitaire voorzieningen zijn beperkt in aantal ten opzichte van het aantal bewoners. Er zijn 36 douches voor 576 bewoners. Mannen- en vrouwendouches zijn daarbij wel gescheiden en staan breed uit elkaar. Douches zijn dag en nacht open, en asielzoekers maken er (mogelijk vanwege het beperkte aantal douches) de hele dag door gebruik van. De weg naar de douches is goed zichtbaar en verlicht, en aan de bovenkant zit nog een bewakingsunit met zicht op de gang naar de douches. Iedere douche heeft een afsluitbare deur.

Volgens een bewoner worden de douches gedurende de dag weliswaar schoongemaakt, maar worden de ruimtes ook snel vies wanneer de schoonmakers naar huis gaan. Het is dan aan de bewoners zelf om de douches schoon te maken.

Er zijn 25 toiletten die regelmatig worden schoongemaakt. Mannen- en vrouwentoiletten zijn gescheiden. Ook hierover geeft een bewoner aan dat er weliswaar wordt schoongemaakt, maar dat de toiletten ook snel vies worden, waardoor het voorkomt dat bewoners de toiletten zelf schoon moeten houden.

Voedsel

Er is een cateraar die 's middags voor het avondeten zorgt. Daarbij kunnen bewoners kiezen uit drie verschillende maaltijden. In het begin hadden bewoners weinig inspraak in het soort voedsel. Bewonerscommissies hebben daarover overleg gevoerd met (onder meer) de cateraar, waarna het verstrekte voedsel is aangepast en er keuze is uit drie maaltijden. Sinds een aantal maanden geldt ook een 'broodsmeerregeling' voor ontbijt en lunch. Bewoners die daarvan gebruikmaken leveren in op hun verstrekkingen. Bewoners die zelf eten willen opwarmen kunnen gebruik maken van een aantal beschikbare magnetrons, maar er zijn geen voorzieningen voor bewoners om zelf te koken.

Met name kinderen schijnen nog wel eens moeite te hebben met het eten, bijvoorbeeld omdat zij het eten niet lusten. In het begin waren daar veel klachten over. GZA heeft dit opgepakt en heeft aandacht voor dit probleem door kinderen daarbij te helpen. Het is onbekend in hoeverre er voedselvoorzieningen zijn voor baby's (babyvoeding etc.).

De bewoners eten in een aparte kantine in de hal in drie shifts.

Kinderen

In de hal en de nabije omgeving van de hal zijn afgezien van een kleine glijbaan geen speeltoestellen te vinden. Er zijn onvoldoende rust- en speelmogelijkheden voor kinderen, ook niet in de directe omgeving van de hal. In de hal in de Edisonstraat zijn enkele mogelijkheden tot sporten en Nederlands leren. Verder worden door het COA wel allerlei (buiten)activiteiten georganiseerd voor kinderen, ook door vrijwilligers. Voor hun mentale welzijn kunnen kinderen terecht bij het GZA dat aanwezig is, alsmede de geestelijke gezondheidszorg.

Ibrahim (27) & Nura (25) komen uit Syrië. Ze zijn op 2 maart 2022 in Ter Apel aangekomen en meteen daarna naar de Noodopvang in Leeuwarden gebracht. Ibrahim is advocaat en zijn vrouw studeerde pedagogiek/opvoedkunde en was aan het afstuderen.

Leefomstandigheden

Ibrahim: *'Deze plek is niet ingericht voor een normaal leven. Wat is de definitie van nood? Voor twee maanden, dat snap ik, dat is te doen. Maar daarna... voel je je een gevangene. En dat beïnvloedt je gedrag en welzijn. We worden gek hier. Geen daglicht, geen privacy, het voelt als een gevangenis.'*

Zijn vrouw en hij hebben hun nader gehoor nog niet gehad en zijn bang dat dat nog een paar maanden duurt.

Gebreken aan privacy

In Leeuwarden verblijven verschillende stellen bij elkaar. Ditzelfde geldt voor families.

Ibrahim: *'Als stel hebben we geen recht op een eigen kamer. We delen met een ander stel. Mijn vrouw voelt zich niet veilig. Er zijn geen deuren, alleen een gordijn. Als om 22.00 uur alle lichten uitgaan, is het helemaal donker. Mijn vrouw is heel verdrietig en huilt veel. We kunnen nergens naar toe als we ons slecht voelen. Maar we moeten sterk blijven.'*

Eten

Ibrahim: *'Elke dag krijgen we een maaltijd tussen 17.30 – 19.00 uur. Kip en rijst, een beetje salade, aardappelpuree met vlees, spaghetti. Het is oké als ik hier een maand woon. Maar na een maand is het niet genoeg. Ze geven ons €31,- per week per persoon, voor ontbijt en lunch. Maar wij kunnen niet koken, er is alleen een magnetron en een te kleine koelkast die we delen met het andere stel in de kamer.'*

Zijn kamergenoot heeft een hoog cholesterolgehalte, en kan de maaltijden niet eten.

Volgens Ibrahim wordt er geen rekening gehouden met diabetes, of de gewoontes van kinderen. Hij geeft aan dat er voor de kinderen sowieso weinig voorhanden is. Ze kunnen zich zo niet ontwikkelen en hij maakt zich zorgen over de vele kinderen daar.

Douches

De douches zijn gescheiden van de mannen voor vrouwen en kinderen. Volgens Ibrahim wordt het vooral 's nachts, als de schoonmakers weg zijn, heel erg vies in de toiletten. Er zijn voor de mannen twaalf douches.

Geluidsoverlast

Er is veel geluidsoverlast van kinderen en baby's. Om 21.30 gaat een gedeelte van de lichten uit, en om 22.00 uur alle lichten. Als je dan geschreeuw en gehuil hoort, gaat dat door merg en been.

*“ We worden gek hier.
Geen daglicht, geen privacy,
het voelt als een gevangenis. ”*

Soort locatie	Oud Amerikaans defensieterrein (paviljoens/tenten en deel gebouw)
Aantal bewoners	451
Datum ingebruikname	November 2021
Voorziene sluitingsdatum	November 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvang in Schinnen verblijven 451 bewoners. De meeste bewoners zijn asielzoekers die wachten op de start van hun asielprocedure. Daarnaast verblijven er vijftig statushouders. De noodopvanglocatie huisvest alleenstaande mannen, vrouwen en gezinnen met kinderen. De meeste bewoners verblijven hier al een aantal maanden en een deel verblijft hier al sinds de opening. Bewoners hebben gemiddeld al twee tot drie keer moeten verhuizen.

Bewoners hebben een bewonersraad ingesteld. Hierdoor zijn veel klachten verminderd omdat deze raad met het COA is gaan zitten en aspecten waar de bewoners tegenaan liepen hebben besproken.

Huisvesting

Het terrein bestaat nu uit een grote tent waar 130 alleenstaande mannen in slapen en uit twee gebouwen waarin vrouwen, kinderen en gezinnen slapen.

Tenten

De bewoners in de tent slapen in units met stapelbedden. Een unit bestaat uit schotten met een gordijn als ingang, zonder plafond. In één unit verblijven maximaal acht mannen. Tussen de rijen met units zijn gangpaden. Er zijn geen ramen in de tenten. De tent is heel gehorig, dus er is veel sprake van geluidsoverlast. Zeker toen in het begin nog alle bewoners in de tent verbleven was er veel geluidsoverlast. Nu de gezinnen apart verblijven van de alleenstaande mannen is het rustiger.

Het klimaat in de tent is niet prettig. Zodra het buiten heel warm wordt, is dit ook in de tent te voelen. In

de winter kan het erg snel koud worden waardoor bewoners met hun jas aan slapen. Ook was de wind goed te voelen doordat de tent een tijd niet goed afgesloten was. De bewoners hebben in januari een sit-in-protest gehouden vanwege de kou in de tent, het eten en omdat ze zich onveilig voelden. ⁽⁸⁾ Hierna zijn gesprekken geweest met het COA die een aantal omstandigheden zou hebben verbeterd.

Gebouw

Tot voor kort slapen alle bewoners in de tenten, maar een deel slaapt inmiddels in het gebouw. Tot in ieder geval april was er nog sprake van dat iedereen in tenten sliep.

In het gebouw zijn kamers waar meestal twee gezinnen in slapen (maximaal acht mensen). De kamers zijn ongeveer 60 m². Een mannelijke bewoner die in het gebouw slaapt legt uit dat de kamer erg warm is en dat er in het deel van het gebouw waar hij slaapt (een oude sporthal) geen ramen open kunnen. Er is gevraagd om de airco aan te zetten op heel warme dagen, maar hier is pas twee keer gehoor aan gegeven.

In een apart gebouw is de recreatieruimte en de kantine ingericht. De kantine is erg warm en het ruikt er niet fris. In de recreatieruimte staan vier tafeltennistafels en twee tafelvoetbaltafels. Er zijn twee squashbanen.

Verder is er een ruimte vol spelletjes en een bibliotheek. Ook wordt er op vrijwillige basis Nederlandse les verzorgd.

Voor kinderen zijn er twee speeltoestellen buiten. Hiervan wordt weinig gebruik gemaakt. Ook is er een voetbal- en volleybalveld.

⁽⁸⁾ 1Limburg, *Asielzoekers opvang Schinnen voeren actie*, 10 januari 2022.

Privacy

De bewoners hebben geen privacy. De units moeten gedeeld worden met anderen en zijn slechts af te sluiten met een gordijn. Bewoners hangen vaak zelf een soort gordijn op bij hun bed in de units om het idee van wat privacy te creëren. Het terrein is verder wel ruim, dus men kan zich proberen 'terug te trekken', maar alleen zullen ze nooit zijn.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Er zijn 110 douches, waarvan de helft het eigenlijk niet doet. De bewoners in het gebouw moeten naar buiten voor de douches.

Er zijn ongeveer 150 toiletten, gescheiden voor mannen en vrouwen. De sanitaire voorzieningen zijn in een aparte ruimte van de slaapplekken. De locatie bevat voorzieningen voor eventuele coronabesmettingen.

Voedsel

Er zijn geen mogelijkheden om zelf eten te bereiden. Er is wel een buitenkeuken waar kan worden

gebarbecued. Hiervan maken de bewoners regelmatig gebruik. Er is catering die voor de avondmaaltijden zorgt. Deze maaltijden variëren. Bewoners krijgen een bord en kunnen niet zelf hun portie kiezen. Wel wordt er rekening gehouden met allergieën e.d.

Verder zijn er magnetrons aanwezig en beschikt elke unit over een koelkast. Bewoners moeten zelf voor lunch en ontbijt zorgen, hiervoor krijgen ze leefgeld. Er zijn veel klachten geweest over het eten, nu is dat minder. Bewoners kunnen door taken te verrichten extra leefgeld bijverdienen.

Er komt ook regelmatig een oud-bewoner met een busje met producten die de reguliere supermarkt niet verkoopt.

Kinderen

Er is voor kinderen een aparte ruimte ingericht, die op een kleuterklas lijkt en er gezellig uitziet. Deze ruimte is in de avond alleen toegankelijk voor vrouwen. Ook worden er veel activiteiten georganiseerd voor de kinderen. Buiten zijn er ook twee speeltoestellen, maar hier wordt niet echt gebruik van gemaakt.

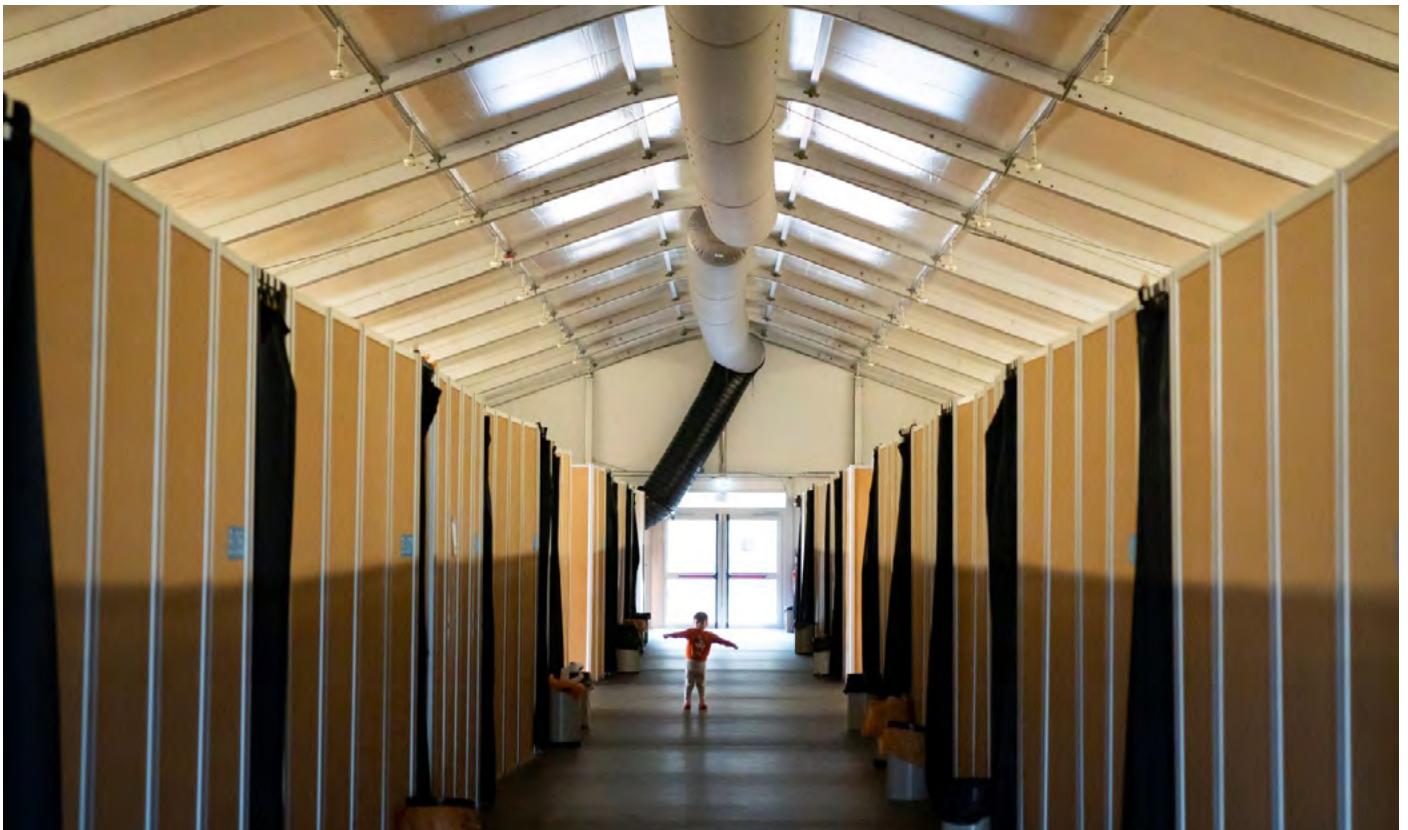

Foto: JenV Magazine, Josje Deekens

Soort locatie	Evenementenhal
Aantal bewoners	350
Datum ingebruikname	19 april 2022
Voorziene sluitingsdatum	20 oktober 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvang in Venray - Oostrum verblijven 350 bewoners bestaande uit voornamelijk asielzoekers die nog wachten op de start van hun asielprocedure en dertien statushouders. De noodopvanglocatie huisvest enkel alleenstaande mannen. Opvallend is dat veel bewoners overdag afwezig zijn.

Huisvesting

In de hal zijn units geplaatst voor zes personen per unit met drie stapelbedden, twee tafelmodelkoelkasten, twee tafels, zes stoelen en zes lockers. Er zijn ook stopcontacten in de units.

Tussen de rij units zijn gangpaden en aan het eind van hal zijn de douches geplaatst. Het geluid in de hal wordt heel erg gedempt door het tapijt dat er is geplaatst. Hierdoor is er weinig geluidsoverlast. In een aparte hal is een recreatieruimte gemaakt, hier staan verschillende tafels waar ook gegeten wordt in de avond. Er zijn puzzels en spellen aanwezig en hier staat koffie- en thee en water voor de bewoners. Er is in principe overall wifi, maar de wifi werkt in de recreatieruimte het best – waardoor veel mensen daar verblijven. Verder staan er tafeltennistafels en tafelvoetbaltafels. Ook hebben de bewoners een fitnessruimte waarvan in tijdsblokken gebruik kan worden gemaakt.

Er zijn twee leslokalen ingericht voor ongeveer zestien personen per lokaal. Hier wordt Nederlandse les door vrijwilligers en voorlichting door VWN gegeven. Dit zijn ook ruimtes waar mensen zich kunnen afzonderen als deze lokalen niet worden gebruikt. Buiten staan picknicktafels in de zon en in schaduwplekken.

Het klimaat in de hal is prima. Het wordt niet te warm en niet te koud. De evenementenhal heeft een goed systeem.

Privacy

De units hebben geen plafonds en deuren, maar een gordijn waarmee ze worden afgesloten. Dit betekent dat er geen privacy is. Bewoners hangen vaak zelf een soort gordijn op in de units om wat privacy te creëren. Verder is het een ruime hal. Bewoners kunnen zich wel 'terugtrekken' in de eerdergenoemde lokalen, maar helemaal alleen zijn ze nooit.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Er zijn in totaal dertig douches die zich in een aparte ruimte in dezelfde hal als het slaapgedeelte bevinden. Qua toiletten zijn er acht urinoirs en vijftien wc's, waarvan twee afgesloten voor covid-gevallen (in de gemeenschappelijke ruimte), en twee afgesloten invalide wc's. Deze staan apart van het slaapgedeelte.

Voedsel

Er zijn geen mogelijkheden om zelf eten te bereiden. Er is catering die voor de avondmaaltijden zorgt. Deze maaltijden variëren. Een bewoner gaf aan geen klachten over het eten te hebben, maar dat dit voor anderen anders kan zijn. Bewoners krijgen een bord en kunnen niet zelf hun portie kiezen.

Verder zijn er magnetrons aanwezig en beschikt elke unit over twee tafelmodelkoelkasten. Bewoners moeten zelf voor lunch en ontbijt zorgen, hiervoor krijgen ze leefgeld van 30 euro per week. Bewoners kunnen door taken te verrichten extra leefgeld bijverdienen.

Soort locatie	Semi-permanente paviljoens op het AZC-terrein
Aantal bewoners	400
Datum ingebruikname	17 oktober 2021 (tijdelijke tenten) / 23 december 2021
Voorziene sluitingsdatum	17 oktober 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

In de noodopvang in Almere verblijven vierhonderd asielzoekers in procedure, Afghaanse evacués en statushouders. Er zijn mannen, vrouwen en gezinnen met kinderen. Er is veel doorstroom, maar er zijn ook bewoners die er al vanaf het begin verblijven.

Huisvesting

De semi-permanente paviljoens bevatten kamers waarin in principe acht personen op stapelbedden slapen (en soms meer bij grote gezinnen). Er zijn geen aparte kinderbedden en kinderen vallen soms uit de stapelbedden. De kamers kunnen in principe niet op slot en mogen ook niet op slot van het COA. Een bewoner vertelt dat het COA controleert of kamers op slot zijn gedaan. Ook de persoonlijke kast kan niet op slot. Ook is er veel geluidsoverlast, met name in de nacht. In de kamers kunnen ramen (van enkel glas) open, maar toch wordt het erg warm in de zomer en koud in de winter.

Er zijn aparte paviljoens voor de mannen, vrouwen en gezinnen en er is een paviljoen met een gezamenlijke ruimte met stoelen, tafels en een biljarttafel. Lange tijd deed de WiFi op de kamers het slecht, waardoor veel bewoners zich in de gangen moesten ophouden.

Privacy

Bewoners hebben geen privacy. De kamers hebben dus wel een deur en een plafond, maar moeten vaak met vreemden gedeeld worden. Alleen bij de grote families die de kamer niet hoeven te delen is enigszins sprake van (gedeelde) privacy.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

In de semi-permanente gebouwen zijn vijf douches en acht wc's voor vrouwen en hetzelfde aantal voor mannen. Buiten zijn nog meer wc's, maar deze zijn vaak gesloten omdat ze te weinig worden schoongemaakt. In de beginperiode waren juist alleen de buitenwc's open en moest er 's nachts voor de veiligheid van de vrouwen extra bewaking ingezet worden.

Voedsel

Bewoners krijgen één magnetronmaaltijd per dag en geld voor ontbijt en lunch. De bewoners van de noodopvanglocatie krijgen minder geld dan de bewoners van het AZC, dat zich op hetzelfde terrein bevindt, wat voor onrust zorgt. Op veel kamers is een magnetron aanwezig en ook in de gezamenlijke ruimtes zijn magnetrons, maar deze zorgen ook vaak voor kortsluiting.

Een aantal bewoners is gematigd positief over de magnetronmaaltijden. Eén bewoner geeft aan vooral moeite te hebben met het feit dat de minder populaire maaltijden die overblijven de volgende dag gewoon weer uitgedeeld worden.

Kinderen

Er zijn veel kinderen. Ze gaan naar school, maar in de noodopvang is er geen aparte ruimte voor de kinderen om te spelen. Tussen de semi-permanente gebouwen staat wel een glijbaan, maar daar zijn geen kinderen bij te zien. De kinderen kunnen wel deelnemen aan activiteiten die op het reguliere AZC georganiseerd worden.

Mohammad (47) komt uit Afghanistan. Hij is in augustus 2021 geëvacueerd en in december 2021 in de noodopvang Almere aangekomen. Mohammed heeft nog een gezin met acht kinderen in Kabul, waar hij gezinshereniging voor heeft aangevraagd. Hij bekleedde een hoge politieke functie in Afghanistan.

Leefomstandigheden

Mohammed heeft veel moeite met de noodopvang Almere. Hij slaapt slecht, is depressief, heeft veel stress en te hoog cholesterol.

Het gebouw waar hij in zit, noodopvang Almere, heeft veertien kamers, die elk acht mensen huisvesten. In totaal zitten hier 112 mensen.

Met zeven andere mannen heeft hij een kamer van 20-25 m². Daar staan vier stapelbedden. Er is geen privacy in de smalle ruimte. Elke kamer heeft een deur, raam en plafond. Mohammad: *'Je kunt je nergens terugtrekken. Sommige bewoners zitten hier al meer dan zeven maanden. Terwijl dit bedoeld is als noodopvang.'*

Sanitair

Er zijn zes douches en vijf latrines. Er is geen aparte plek voor vrouwen en kinderen, en de toiletten en douches zijn niet schoon, zegt Mohammed.

Voeding

Mohammed: *'Eens per 24 uur krijgen we een maaltijd. Dit eten zijn we niet gewend en het is ook veel te weinig. Ik heb elke dag honger! Met het leefgeld is het met de huidige prijzen in de supermarkt moeilijk uitkomen.'*

“Je kunt je nergens terugtrekken. Sommige bewoners zitten hier al meer dan zeven maanden.”

Foto: VluchtelingenWerk Nederland

Soort locatie	Kazerne
Aantal bewoners	496
Datum ingebruikname	19 augustus 2022
Voorziene sluitingsdatum	1 oktober 2022
Verantwoordelijk	COA

Bewoners

Zoutkamp is een noodopvanglocatie specifiek voor de opvang van Afghaanse evacués: mannen, vrouwen en (vooral) gezinnen. Volgens het capaciteitsoverzicht van COA d.d. 28-07-2022 verblijven er 496 bewoners, waarvan 436 statushouders en zestig asielzoekers. Er is doorstroom, maar veel mensen verblijven hier al sinds augustus/september 2021 of sinds de daaropvolgende evacuatie in februari/maart 2022. De locatie is ook kort ingezet voor andere asielzoekers, maar toen de overige noodopvanglocaties voor Afghaanse evacués sloten, zijn de Afghaanse evacués weer veelal teruggeplaatst in Zoutkamp. Daarnaast is een deel van de populatie van de crisisonoodopvang in Groningen tijdelijk in Zoutkamp geplaatst ten tijde van de heftige stormen in juni.

Huisvesting

De locatie bevindt zich in stenen kazernegebouwen van Defensie; een deel van het terrein wordt nog gebruikt door Defensie. De locatie is open sinds de eerste evacuatie van Afghanen na de machtsovername van de Taliban, in augustus 2021.

De bewoners verblijven in kamers van minimaal 35 m² voor maximaal tien mensen. Sommige kamers zijn groter of er verblijven minder dan tien mensen. Per kamer worden twee gezinnen geplaatst. Elke bewoner heeft een hoge grijze afsluitbare kast en een bed. Elk gezin heeft ook een tafeltje en een stoel. Er zijn kamers met een raam dat kan worden geopend.

Er is één aparte kamer voor de tien alleenstaande mannen en een aparte kamer voor de zeven of acht alleenstaande vrouwen. De rest van de populatie bestaat uit gezinnen.

Er is sprake van geluidsoverlast van kinderen die 's nachts lopen en rennen op de gangen. Bewoners

geven aan dat het nu wel beter is dan het eerder was nadat hier met elkaar over gesproken is. Als een baby huilt, wordt het andere gezin daar ook wakker van. Omdat het een stenen gebouw betreft, is het goed beschermd tegen wind en regen. Wanneer het koud is, kan de verwarming aan. Als het erg warm is, kan het raam open. Naar aanleiding van de dag dat het boven de 35 graden was, hebben bewoners gevraagd om ventilatoren. Die zijn er (nog) niet.

Privacy

Bewoners hebben moeite met het gebrek aan privacy. Zeker van het gezin waarmee men een kamer deelt is het niet mogelijk je af te scheiden. Om toch wat privacy te hebben, worden kasten of zelfs bedden tegen elkaar geplaatst als kamerafscheiding. De ruimte is beperkt en oogt vol; zeker met een afscheiding ertussen wordt de ruimte vooral ingenomen door rijen bedden naast elkaar.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Er zijn doucheruimtes en toiletruimtes op elke verdieping/vleugel van het gebouw. Er zijn aparte douche- en toiletruimtes voor mannen en vrouwen. Op tachtig mensen zijn elf douches; op 100 mensen vijf toiletten en vijf urinoirs.

De douche- en toiletruimtes worden één keer per dag gereinigd door een schoonmaakbedrijf dat door COA is geregeld, geven bewoners aan. De douche- en toiletruimtes voor de mannen zien er schoon uit; geen zichtbaar vuil en geen rondslingerende spullen. Wel ruikt het er onfris; er hangt een vrij penetrante urinelucht.

De gangen, bibliotheekruimte en kamers zien er schoon en onderhouden uit; geen rondslingerende spullen. Gangen zijn leeg.

Voedsel

Bewoners krijgen drie maaltijden per dag in een naast het kazergebouw gelegen paviljoen dat gebruikt wordt als eetzaal. Bewoners kunnen hier ook koffie en thee pakken tot half acht 's avonds.

Bewoners geven aan dat de voeding voldoende gevarieerd is. Een voorbeeld: een worstenbroodje, twee witte boterhammen, salade en gebonden tomatensoep als lunch. De bewoners delen zelf het eten uit. Men mag meerdere keren opscheppen. Het eten mag niet mee het kazernegebouw in.

Kinderen kunnen via GZA een brief krijgen waarmee ze extra melk of fruit kunnen krijgen, wat ze bovendien mee mogen nemen naar de kamer. Bijna alle kinderen hebben zo'n brief. De bewoners geven aan dat ze de brief aanvragen omdat de kinderen moeite hebben met eten. Het eten is wel gevarieerd, maar niet zoals men gewend is in Afghanistan.

Kinderen

De kinderen gaan niet naar regulier basisonderwijs, maar vijf dagen per week naar wat bewoners "Integration school" noemen – op locatie. Ze krijgen daar vooral Nederlandse les en er wordt veel gespeeld.

Ouders geven aan dat ze graag zouden zien dat de kinderen ook meer normale vakken krijgen, zoals rekenen en geschiedenis.

Voor de kinderen is er een TV-kamer. Voor jonge kinderen is er een speelruimte. Hoewel er buiten twee keer eerder speeltoestellen zijn geplaatst, zijn deze ook weer weggehaald. Op maandag en woensdag wordt er in de bibliotheek gelezen met de kinderen.

Activiteiten

Er worden een paar activiteiten aangeboden en sommige activiteiten hebben bewoners zelf georganiseerd. Eén van de ruimtes is een bibliotheek met een wat meer afgescheiden deel speciaal bedoeld voor vrouwen. Verder wordt er geschaakt en runt een bewoner een dameskapper.

Er is een sterke behoefte aan meer mogelijkheden om Nederlands te leren. Nederlandse les met een NT2-docent is nog niet begonnen; er was er een gevonden en die werd toen ziek. Sommige mensen hebben echter al een vergunning sinds maart of april.

Foto: ANP Vincent Jannink

Soort locatie	Brandweerkazerne
Aantal bewoners	225
Datum ingebruikname	29 juni 2022
Voorziene sluitingsdatum	1 oktober 2022
Verantwoordelijk	Gemeente

Bewoners

In de brandweerkazerne verblijven ongeregistreerde asielzoekers, asielzoekers in procedure, statushouders en nareizigers. Er is veel doorstroom. Dit geldt met name voor de statushouders.

Huisvesting

De bewoners slapen in de kantoorruimtes van de brandweerkazerne. In deze ruimtes zijn stapelbedden en in sommige gevallen – vanwege een tekort aan stapelbedden – gewone bedden geplaatst. Op de begane grond verblijven alleenstaande mannen met acht tot tien in één ruimte. De kamers kunnen niet op slot en bewoners hebben ook geen afsluitbare kast. Waardevolle spullen kunnen dus niet opgeborgen worden. Op de eerste en tweede verdieping zijn familiekamers en vrouwenkamers die in sommige gevallen ook gedeeld moeten worden. Op deze verdieping verschilt het aantal bewoners dat per kamer verblijft van één tot dertien personen. In alle kamers zijn ramen die open kunnen. Het wordt wel erg warm in de kamers. In het gebouw zijn drie gemeenschappelijke ruimtes die vrij rustig zijn. De ruimtes moeten wel nog gereed gemaakt worden voor lessen en lounge. In de oude garage van de brandweerwagens is een kantine ingericht. De luiken van de garage kunnen op warme dagen helemaal open, maar het is niet mogelijk om de garage te verwarmen. De gangen ogen rommelig. De officiële- en bewonersschoonmaakdiensten zijn nog niet goed ingesteld. In een gebouw met aparte entree verblijven met Covid besmette bewoners. Hier is ruimte voor vijftig mensen. Veel bewoners komen rechtstreeks uit Ter Apel en zijn daarom nog niet getest op besmettelijke ziektes, zoals Covid en TBC.

Privacy

Alleenstaanden hebben geen privacy, omdat zij hun slaapkamer altijd moeten delen en in de meeste gevallen

met meer dan één bewoner/asielzoeker. Families hebben soms wel eigen kamers. Het is mogelijk om je enigszins terug te trekken in de vrij rustige gemeenschappelijke ruimtes. Uiteraard is het wel zo dat op ieder moment ook een andere bewoner kan binnenlopen.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

Iedere verdieping heeft wc's en douches en ook buiten zijn extra douches en wc's geplaatst. De douches en wc's zijn niet gescheiden voor mannen en vrouwen. In totaal zijn er 24 publieke wc's en een paar wc's op kamers en zestien afsluitbare douches en nog vier ruimtes met meerdere douches. Zo gaan de alleenstaande mannen ook op de familieverdieping naar de wc. De douches zijn doorgaans wel af te sluiten. De bewoners moeten aan de balie om zeep en shampoo vragen en deze ook weer terugbrengen. De douches en wc's zien er schoon uit.

Voedsel

Er is geen mogelijkheid om te koken en de bewoners hebben geen koelkast ter beschikking. Alle maaltijden worden verzorgd door een cateraar. De bewoners geven aan dat er wel vaak aardappelen worden geserveerd en dat ze niet altijd tevreden zijn over het eten.

Gezondheidszorg

GZA is niet aanwezig op de locatie. Wel heeft de gemeente geregeld dat er af en toe een huisarts of verpleegkundige spreekuur draait. Bewoners hebben aangegeven dat zij met medische problemen niet snel geholpen worden.

Kinderen

Er is geen aparte ruimte voor de kinderen om te spelen. De kinderen gaan ook nog niet naar school. Wel zijn er relatief veel families met een eigen kamer waar de kinderen afgeschermd zijn. Er worden nog geen activiteiten voor de kinderen georganiseerd.

Soort locatie	Tenten in sporthal
Aantal bewoners	70/80
Datum ingebruikname	23 mei 2022
Voorziene sluitingsdatum	1 september 2022
Verantwoordelijk	Gemeente/RK

Bewoners

Op deze locatie verblijven zowel gezinnen (met kinderen) als alleenstaanden, in beginsel allemaal ongeregistreerd. De bewoners hebben gemiddeld al twee keer moeten verhuizen.

Huisvesting

In een sportzaal staan ongeveer dertig tenten van het Rode Kruis opgesteld. Iedere tent bevat maximaal drie bedden. Het gaat daarbij niet om veldbedden, maar stevigere bedden met matrassen. Alleenstaanden delen de tent met vreemden. Tot voor kort waren er geen tenten in de hal en stonden er enkel veldbedden zonder schotten of tenten.

Er komt slechts frisse lucht in de hal als de nooddeur wordt geopend. In de warme periodes worden deze wel opengezet, maar dat geeft ook weer veel overlast aangezien de hal zich middenin het busstation bevindt. Met de deuren dicht zijn de bussen ook goed te horen en trillingen voelbaar. Ook in de hal zelf is veel geluidsoverlast, met name in de nacht. Wel dienen de bewoners in principe stil te zijn tussen 22.00 tot 08.00 uur. Het Rode Kruis heeft extra dekens uit moeten delen tegen de kou.

In de openbare ruimte staan nog een aantal banken en kampeertafels.

Sanitaire voorzieningen en hygiëne

In de sportzaal is slechts één afsluitbare douche voor mannen en één afsluitbare douche voor vrouwen te vinden. De sportzaal heeft ook twee aparte gezamenlijke doucheruimtes voor mannen en vrouwen. Deze doucheruimtes bestaan ieder uit tien douchekoppen in één ruimte, zonder welke vorm van afscheiding dan ook. Desgevraagd geeft een aantal bewoners dan ook aan dat deze gezamenlijke douches eigenlijk in het geheel niet worden gebruikt, behalve

mogelijk door wat kleinere kinderen. In feite maakt iedereen dus gebruik van de twee afsluitbare douches. Dit zorgt er in de praktijk voor dat alle bewoners het met slechts één douchecabine moeten doen, hetgeen ertoe leidt dat bewoners regelmatig op hun beurt moeten wachten. Met enige regelmaat zijn rijen van twee tot drie bewoners waar te nemen bij de douches, en bewoners moeten het tijdstip van hun douchebeurt daarop afstemmen. Een aantal bewoners geeft aan dat dit over het algemeen goed gaat, maar dat het ook voorkomt dat de ene bewoner langer doucht dan de andere bewoner, hetgeen zo nu en dan tot spanningen of irritaties kan leiden.

De sportzaal heeft voorts een aantal toiletblokken, twee voor mannen en twee voor vrouwen.

Een aantal bewoners geeft aan dat de sanitaire voorzieningen gedurende de hele week worden schoongemaakt, maar dat dat alleen in de ochtend gebeurt. Zodra de schoonmakers in de ochtend weg zijn is het aan de bewoners zelf om de voorzieningen schoon te houden. In de weekenden komt er bovendien een andere schoonmaker die de toiletten en douches minder goed schoongemaakt, aldus een aantal bewoners. In de praktijk worden de toiletten en douches dus hooguit éénmaal per dag schoongemaakt door een schoonmaker, hetgeen tot onhygiënische situaties leidt. Een aantal bewoners is dan ook ontevreden over de hygiëne. Bewoners zijn op zichzelf aangewezen om de toiletten en douches schoon te houden, maar de ene bewoner doet dit beter dan de andere. Een aantal bewoners geeft aan dat er zo nu en dan ook problemen zijn met de voorraden van het wc-papier.

Afgezien van de toiletten en douches van het sportcomplex zelf zijn er geen andere sanitaire voorzieningen aanwezig.

Voedsel

De bewoners krijgen drie maaltijden per dag uit de kantine van het sportcomplex en mogen zo nu en dan ook zelf (meehelpen met) koken.

Gezondheidszorg

Er is geen GZA of beleidsmatige afspraak tussen veiligheidsregio en COA over het handelen in medische noodgevallen. Hierin wordt uiteindelijk een ambtenaar van de gemeente of iemand van het Rode Kruis verantwoordelijk gemaakt.

Ook de financiële afhandeling is aan conflict onderhevig tussen eerdergenoemde partijen.

Het merendeel van de bewoners is voor zover bekend nog niet gestart in de aanmeldfase. Zij hebben zelfs nog geen gesprek gehad met AVIM en/of COA, waardoor ook de GZA/gezondheidsverzekering in de basis niet is geregeld.

Kinderen

Kinderen kunnen slechts spelen in de hal waar iedereen ook verblijft. De locatie is voor hen primitief en ondermaats. Het is ook niet mogelijk om naar school te gaan.

Foto: VluchtelingenWerk Nederland